

Leto 1926/27

Junij

Glas od zgoraj.

Zdaj je življenje vsepovsod okoli nas: kostanji dehte v binkoštni sreči. Kot bele in rdeče voščenke so njih cvetovi. Sladak je ptičic spev, in pestro pretkane so visoke trave. Te dni pojdete, šolarji, s svetlo procesijo: v zelene brezove gaje po ulicah, vi praznični meščani; po belih potih med visoko klasje žit, vi vedrozdravi seljani.

V solncu pojdete, veselo za Kristom, ki blagoslavlja . . .

Na čelu današnjega »Vrtca«, zadnjega v tem šolskem letu, vidite lik presvetega Srca Gospodovega. Tudi ta praznik obhajamo v mesecu solnca in rož, praznik Srca, ki je utripalo v ljubezni že v borni zibeli, ki je krvavelo pod ostrino sulice in ki je v mukah križanja molilo: Oče, odpusti jim . . .

Ali poznaš še kaj, kar bi bilo na svetu vredno gorkejšega češčenja in globlje ljubezni, kot je to Srce Boga človeka, ki je vse ljubilo, vse pretrpelo, vse odpustilo?

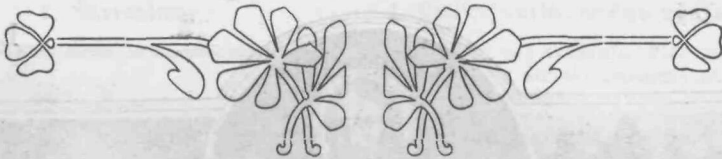
To Srce ljubezni terja od tebe ljubezen, ljubezen zase in za vse stvari in bitja božja. In kar sem ti zapisal pred dvema leti v pozdrav in posvetilo, to ti kličem danes v slovo:

Bog je ljubezen, in kdor ostane v ljubezni, ostane v Bogu in Bog v njem . . .

Hotel sem nekdaj, da bi bil vrtnar tvoje duše, otrok moj! Hotel sem, ker je bila in bo moja iskrena želja, vdana prošnja, da bi plaval nad teboj, kakor nekoč na bregovih Jordana, vedno glas od zgoraj:

Ta je moj ljubi Sin, nad katerim imam svoje dopadenje!

A. Žužek.

Danilo Gorinšek:

Zjutraj.

Prvi žarek — smuk čez gore —
dirja zlatogriv konjiček,
lesketá za njim se gora,
kot cekinov neštrevilo
sipal bi mošnjíček.

Drugi žarek — smuk čez gore —
dirja zlatogriv konjiček,
kot da iz nebeške zore
nagne se ves zlat mostíček.

Čez mostíček pa konjiček,
za konjičkom spet konjiček,
žarkov — ej, zlatá na tone,
ej, konjičkov na milijone
dirja, dirja, rezgetá!

Rezgetanje, peketanje —
so zbežale zlate sanje,
zbudil se je svet iz sna.

Noč.

Teče, teče nočka črna
bolj begotno kakor srna,
zlata žarki se bojé,
žurno vsi pred njo beže.
Noč je črna, brez zvezdá,
kdor je dober, bo doma.
Srce si lahko umaže —
noč je črna, laže, laže.
Tecimo čez drn in strn,
koga vjame noč, bo črn!

Rejenka.

(Konec.)

Ko se je bližala Brnu in videla pred seboj mesto, je napolnila njeno dušo spet bojazen, negotovost in bridkost.

Po nasvetu dobrih ljudi je šla na magistrat, da bi laglje izvedela za sorodnico prostejovskega dekana.

V magistratni pisarnici je sedel pri pisalni mizi svetovalec Prošek. Bil je v sorodu z Aničinimi starši, in Proškova sta bila Anici, njenim bratom in sestram krstna botra. Imel je že belo brado in lase, lice mu je bilo pa sveže in oči jasne.

»Kako se pišete?« je vprašal svetovalec Anico.

»Anica Zgubek,« je bojazljivo zašepetala deklica.

»Odkod pa ste?«

»Iz Prostejova.«

»Ali ste v Prostejevu doma?«

»Nak.«

»Odkod ste tedaj?«

»Ne vem.«

Prošek je postal pozoren:

»Ne veste? Kako to?«

»Jaz sem se izgubila, pravijo, ko sem bila še majhno dekletce.«

Svetovalec se je zgenil.

»Izgubila? Pa sama?«

»Ne, izgubili sva se bili dve: jaz in sestra moja, Rezika.«

Stari gospod je planil s stola in vprašal z razburjenim glasom:

»Kje so vas našli?«

»V Krtini.«

»Ali nimate nobenega spominka po starših?« je vprašal deklico svetovalec še bolj razburjen.

Anica je izvlekla mali srebrni križček, ki ga je imela na vratu pod obleko in ga pokazala svétniku.

»Samo ta križček, drugega nič?«

Svetovalec Prošek je objel Anico in zaplakal:

»Zlati otrok moj, mi smo te imeli že za mrtvo! Jaz sem tvoj botrček!«

In jokal je mož glasno od samega veselja kakor nekda j patrijarh Jakob, ko je objemal sina svojega, egiptovskega Jožefa.

»Stopite hitro po izvoščka!« je velel gospod svetovalec slugi.

»Popeljem te k mamici,« je dejal Anici in jo pobožal po licu.

Revica je bila kakor omamljena. Od veselja se je tresla po vsem životu.

Kmalu nato je naznanil sluga, da je voz pripravljen. Gospod svétnik je naročil izvoščku, naj hitro vozi ter ustavi pred hišo Aničine matere.

Stari gospod je prijazno prijel Anico za roko in rekel z ljubeznivim glasom:

»Pojdi, dete moje, pojdi! Tu si doma.«

Anica se je začudeno ozirala po lepi hiši in šla po prstih v prvo nadstropje.

Svetovalec Prošek je pozvonil pred kuhinjo.

Vitka, lepa gospodična mu je odprla in vzkliknila:

»O, gospod botrček, pozdravljeni!«

»Dober dan, Rezika! Je mama doma?«

»Tukaj je!«

Lepa gospa s črnimi, že nekoliko sivimi lasmi je prišla iz stranske sobe in se nasmehnila, ko je podala gospodu svétniku roko:

»Bog vas sprimi, jako nas veseli.«

Toda njene oči so obvisle na Anici, in je vprašala:

»Kdo je pa ta deklica?«

»Prišla je na magistrat zapuščena sirota, ki išče službe. Ali bi jo vzeli?«

Gospa je zmajala z ramami:

»Ah, gospod boter, saj vendar veste, da nas je za delo dovolj.«

»Dekle je sicer lepo, zdravo — — Jezus, Marija! Kdo je to?« je vzkliknila naglo, pa prišla gospoda Proška za ramo. »Kaj nima to dekle na vratu križčka, kakršnega ste dali Anici pri svetem krstu?«

Prošek je gospo zadržal, da se ni zgrudila pod težo občutkov, in rekel:

»Prav tisti je, gospa! To je vaša Anica!«

»Otrok moj!« je zavpila mati in strastno objela Anico.

Kakšno objemanje in poljubovanje je to bilo!

»Kako se ti je godilo, kje si bila, kdo te je pripeljal sem?«

»Sedite in pomirite se,« je prosil gospod Prošek. »Vse boste zvedeli.«

Mati je vzela Anico v naročaj kakor malega otroka, sestre in bratje so jo obstopili in jo začudeno gledali kakor tujko, ki ne sodi mednje.

Ko je minil prvi naval veselja pri materi in Anici, je pogledala mati Aničino krilo in se ustrašila:

»Bog moj mili, otrok, kakšna pa si! Nimaš druge obleke?«

»Tamle v culi imam še dve.«

»Pokaži!«

Anica je razvezala culo, in gospa je tlesknila z rokami:

»Oh, to so same cunje! Ubogi otrok! Tebi se je moralo goditi slabo!«

»Samo, da je spet doma!« je tolažil gospod Prošek.

»Rezika,« je velela mati, »poišči kakšno obleko, ki jo bo mogla Anica obleči. — Anica, poglej, s tole sta se izgubili!« —

Potem so napravili veliko pojedino od samega veselja, da se je izgubljena hčerka spet našla, in gospod Prošek se je moral ž njimi vred veseliti in gostiti.

Popoldne so se šli vsi zahvalit Bogu za srečno vrnitev izgubljenega otroka. Klečali so v Lavretanski kapeli pri frančiškanih, in gotovo ni kipela že dolgo tako vesela zahvalna molitev k Materi božji kakor ta dan iz src tam klečeče družine.

Zgodba.

Sprehajati se šlo je četvero možičkov, palec visokih, bradatih, poniglavih stričkov. Ej, dan je bil solnčen, in ptice so pele, čebele od cveta do cveta šumele. Četvero možičkov pa švigalo sèm, pa švigalo tja, vsak kamen privzdigale drobne ročice, vso travo obrcale urne nožice, in noskov rdečih četvero se je pogrezalo v čaše cvetične vsekrižem, čebelicam marnim v napoto, zamudo in škodo.

Pod regratom starim, širokim pa ždel je rogač — strahovač. Kot mračno železo je seval oklep v senci zeleni, v srcu je sklenil mračen naklep, oj klešman strahotni na preži!

„Svršk“ so hrustnile klešče iz bilja, in na glas je zavekal možiček: klešče so vlekle, ovbe, ga za škrice!

»Joj, ročno tovariši, na pomagajte!« In bratcev osupla trojica je slišala klice, premagala grozo in junaško v pomoč mu prišla je.

In komaj so, komaj oteli možička.

Trdé, da je rešil palčka pogibelji črne, bogme, krojaček! Z zanikarnim, le poslušajte, svojim šivanjem! Zakaj, če bi škrice bil bolje prišil mu na suknjo, vse štiri nemara užugal in zvlekel bi kleščnik bil v luknjo. Tako pa raztrgal je nemu le kamižolo, in bratcem junakom je — štrbunk! — pripravil med padcem le nekaj marog na hrbitišča in bunk.

Janko Polak:

Na sprehodu.

To pri nas so lepa polja!
Kadar lan zavalovi,
kakor veletok mogočen
dolga njiva se mi zdi.

In v daljavi žitno polje
zdi se kosec mi morjá,
ki ga vetrec božajoči
ziblje in se ž njim igra.

In za poljem tem gozdovi
kot mogočen slap šumé,
ko v pramenih čez skalovje
vsipa spenjene vodé.

Griša:

Zamera.

*N*aš Karo — hov hov hov — Ná tukaj šopek rožic,
najlepši je od psov, da boš dovolj krotak,
zato dobi od mene ko te za rep povlečem,
kar celo pest darov. ko te povaljam vznak!

Ná tukaj par bonbončkov! Nič nočeš? — *Ti prevzetnost! —*
Ná tukaj mastno kost! Pa bodi tukaj sam!
Morda pa hočeš piščet — Saj jaz lahkó, če hočem,
ti pasja visokost? se z boljšimi igram.

Dr. Joža Lovrenčič:

Ivon Pogumnik.

Bretonska pripovedka.

(Konec.)

Medtem ko so doživljali upravitelj, župan in dvornik neljube zgode, s katerimi se niso marali postavljati, so se pripravljali v gradu Kerver na Ivcnovo poroko s plavolaso damo.

Ko je prišel določeni dan, sta sedla zaročenca z baronom in baronico Kerver v slavnostni voz, da bi se odpeljali v dvornem spremstvu in sijaju v sloviti samostan sv. Miklavža, kjer bi se naj izvršila poroka.

Sto in več plemičev je bilo v spremstvu, in vsak je nosil svoj ščit. Prvi je jahal veliki dvornik, držeč v roki rediteljsko palico; za njim župan, ki je vodil vseh vrst vazale; tem je sledil upravnik — imel je nalogo, skrbeti za red med množico, ki ne zna brzdati ne oči ne jezika.

Imeli so za sabo že četrť poti, ko se je polomila vaga pri slavnostnem vozu in ves sprevod se je ustavil. Poklicali so kolarje. Ti so vložili novo vago, a že čez par konjskih korakov se je spet zlomila. Spet so napravili novo, a zgodilo se je kot s prvo in drugo.

In svetovali so to in ono. Oglasil se je tudi upravitelj in rekel:

»Gospod baron, tukaj tam v oni koči, ki se sveti med drevjem, živi neka tujka. Osebno sama vam res ne bo mogla pomagati, a če bi nam posodila svoje kuhinjske klešče, sem prepričan, da bi držale do jutri...«

Baron je prikimal in poslal deset mož k Cilki. Ta je ljubeznivo posodila zlate klešče.

In voz je nadaljeval slavnostno svojo pot. Pa glejte, ko so prišli na pol pota, se je odtrgalo dno pri vozu, in malo je manjkalo, da se ni pogreznila plemenita družina Kerver v cestni prah.

Spet so prišli kolarji, vložili nov pod, a čez nekaj konjskih korakov se je že spet odtrgal, in tako tudi tretji.

In svetovali so to in ono, in oglasil se je tudi župan in rekel:

»Gospod baron, tukaj tam v oni koči, ki se sveti med drevjem, živi neka tujka. Osebno sama vam res ne bo mogla pomagati, a če bi vam posodila zapah s svojih vrat, ki naj bi služil kot podpora, sem prepričan, da bi držal do jutri...«

Baron je prikimal, in dvajset mož je odšlo k Cilki. Ta je ljubeznivo posodila zlati zapah. Zapah je padel prav, kot bi bil urezan po meri.

In voz je nadaljeval slavnostno svojo pot.

Pa glejte, ko so imeli tri četrt pota za sabo, so se konji ustavili, in ne bič ne ostroge jih niso spravile z mesta. Dva, tri, štiri pare so priprigli, a vse zaman. Izgledalo je, ko da so konji in kolesa prikovani k zemlji. Modra zastava, ki je plapolala na čelu spreveda, je pač nosila ponosni napis: »Naprej, Kerver!« a Kerverji se niso mogli premakniti niti za korak ne.

In svetovali so to in ono, in oglasil se je tudi veliki dvornik in rekel:

»Gospod baron, tukaj tam v oni koči, ki se sveti med drevjem, živi neka tujka. Osebno sama vam res ne bo mogla pomagati, a če bi vam posodila svojo kravo, sem prepričan, da bi vlekla in vozila do jutri...«

Baron je prikimal in poslal trideset mož k Cilki. Ta je ljubeznivo posodila kravo z zlatimi rogovi.

Kravo so upregli pred konje in glejte, preden je zažvižgal bič, se je zgenila in tekla po bliskovo, prav kot bi hotela iznova okoli sveta, in je vlekla v divjem diru za seboj konje in voz, barona in baronico in ženina. Zaman so vzpodbadali plemiči z ostrogami konje, da bi jezdili vzporedno z vozom. Voz je letel, kot bi imel peroti — bolj hitro je letel ko divji golob.

Dospevši do samostanske cerkve sv. Miklavža, kjer so že čakali opat in menihi, se zdvijana krava ni ustavila, temveč je drvela z vozom trikrat v krogu okoli cerkve, nato pa udrla naravnost čez polja in travnike proti mestu Kerver in pripeljala v grajsko dvorišče — za čudo! — nepoškodovane konje, voz, barona in baronico ter ženina z nevesto, ki sta ostala zaročenca...

Ta dan ni kazalo več misliti na poroko. A ker so bile mize obložene, je izrazil uslužni baron željo, naj bi gostje zavzeli mesta.

Štirideset miz je bilo v veliki dvorani in so bile urejene v obliki podkve. Najviše je bila ona, ki je stala na odru, pogrnjenem z žametom, in za njo so sedeli baron in baronica ter zaročenca. Vsi do zadnjega gosta so mogli tako videti svoje gospodarje in napivati s sladko hidromelo¹ zaročencema in plemeniti hiši Kerverjev.

Sedež na baronski levici je pa ostal nezaseden.

»Dečko,« je poklical baron enega izmed pažev, »pojdi po tujko, ki nam je to jutro izkazala trojno uslugo. Ni njena krivda, če je učinek njene pomoči presegel cilj. Povej ji, da jo baron pozdravlja in vabi na svatovščino svojega sina Ivona.«

Paž je odšel v kočo, se viteško poklonil in povedal Cilki baronovo sporočilo.

¹ Jabolčna voda, jabolčnik.

»Pozdravi svojega gospoda,« je odgovorila užaljena deklica, »in povej mu, če je on tako vzvišen, da ne more priti pome, sem tudi jaz tako vzvišena, da ne morem iti k njemu.«

Ko je zaslišal baron odgovor, je udaril s pestjo ob mizo, da so zažvenketale posode in namizno orodje.

»Bogme,« je vzkliknil, »to so besede visoke dame! Premagan sem. Holá, osedlajte mojega najlepšega konja, in ščitonosci in paži me spremijo.«

V sijajnem spremstvu je obstal baron pred pragom zlate koč. Skočil je s konja, se poklonil Cilki in jo prosil, naj blagovoli zasesti njegovega konja. Podal ji je roko, ji držal stremen in ji pomagal v sedlo, kot bi bila najmanj vojvodinja Bretanije. Potem je zajahal še sam in ni celo pot izpregovoril iz same obzirnosti ne ene besede. Prišedši v grad je odvedel baron z odkrito glavo tujko na prihranjeni sedež.

Gostje so se začudili ob tolikem odlikovanju, ki ga je bila deležna ta tujka. »Kdo je?« so se izpraševali. »Vojvodinja Normandije? Mogoče pa francoska kraljica?«

Izpraševali so tudi upravitelja, župana in velikega dvornika, a vsi trije odličniki so tako zagonetno odgovarjali, da sta radovednost in občudovanje rastle od trenutka do trenutka.

Oči vseh so bile uprte le v Cilko. Cilka je pa bila žalostna, ker jo je Ivon le mimogrede pogledal in ni obrnil oči s plavolase dame, ki je sedela poleg njega.

Obupana je vzela Cilka zadnje zlato kroglo in jo je neprikrito obračala v rokah, dokler je ni preobličila v sijajno čašo. To je potem napolnila s hidromelo, pa poklicala dvornika in mu rekla:

»Nesite, prosim vas, to čašo vitezu Ivonu in ga pozdravite v mojem imenu!«

Ivon je vzel s podstavka čašo, nagnil za spoznanje v poklon tujki glavo in nadaljeval pogovor s plavolaso damo, ki je postala nemirna in razdražena. Ivon se ji je laskal s sladkimi besedami.

»Vse je končano in izgubljeno!« je kriknila Cilka v mislih.

Tedaj pa je vstal baron in predlagal z vznešenim glasom, da bi nazdravili lepi tujki. Vsi so vstali in ji v zboru nazdravili. Ivon pa, ko je dvignil čašo, katero mu je poklonila tujka, je slučajno pogledal vanjo. Zdrznil se je, prebledel, in glas mu je zamrl v grlu. V blesteči se čaši je videl kot v zrcalu slike iz nedavne prošlosti: velikanov grad, čudovito ladjo in mili Cilkin obraz...

Cilka... kjé je Cilka? Gotovo ob njegovi strani... Pogledal je plavolaso damo in grozovito vzkriknil. Dvignil se je in omahujoč, kot bi bil vinjen, iskal z očmi med svati, zagledal Cilko in jokajoč padel pred njo na kolena.

Plavolasa dama je isti trenutek izginila, kot da se je udrla v zemljo. Kdo je bila? Kam je šla? —

Zapisniki onih dni pripovedujejo, da so ljudje videli tisti trenutek pošastno žensko prikazen, ki je odjezdila čez grajsko obzidje na metli in da so lajali za njo psi kot stekli. Splošno mnenje je bilo, da je bila plavolasa dama čarovnica, botra opeharjenega velikana. Gotovega pa ni nič...

Ugotovljeno je le to, da je bila Cilka v veliko veselje Ivonu in pravi blagoslov za hišo plemenitih Kerverjev in njihovo baronijo.

Še danes se vidi pred razvalinami starega gradu kip ljubeznive gospe, ki drži v desni roki šest čudodelnih krogel...

Felicia Hemans — Griša:

*Brez brata mi za igro ni,
do njega moram spet!
Poletje cvete in roji —
kod li ga nosi svet?*

*Na solnčnem žarku se blesti
metulj, hiteč na cvet,
a ne lovim ga — naj leti —
o brat, ti pridi spet!*

*In bujno posejani vrt —
cvetè krog drevja v njem;
šibi se breme vinskih trt —
pokličite ga sèm! —*

*In pri potoku nikdar več,
na jasi ga ne bo?*

*O, da sem ga, ob njem živèč,
ljubila bolj srénó!*

*»Ne vrne brat na tvoj se klic,
je gluh za glas proseč,
smejocih se njegovih lic
ne vzreš na svetu več.*

*Minljiv je rož sijaj in slaj,
ki tu jih je prejel —
le pojdi, sama se igray,
tvoj brat je v raj odšel.« —*

*Brez ptic je svojih in cvetov?
Zaman moj klic glasan?
In več ne vrne se domov,
ko mi tak dolg je dan?*

Na Vrhé!

Vroč avgustov dan razliva svoje žarno življenje po zemlji. V uspava-
joči lepoti počivajo gozdovi, v plodnih mislih snujejo polja, travniki
pojo svojo rožnato pesem, s solncem oblito, in hiše so topla gnezda,
z lučjo oblita, v tihoto poletja zasanjana.

Vroč je dan, vroče so misli!

Nedelja!

Zvonovi so odpeli konec prve, edine maše. Ljudje hité, otroci drvé
proti domu. Micika, Jakec in Nežika skupaj. Načrte delajo za dan.

»Kaj bi z današnjo nedeljo,« pravi Jakec, fant štirinajstih let — močan
in zdrav, poskočen in silen. Življenje mu je že vtisnilo pečat razsodnosti na
visoko, od solnca obžgano čelo; na rokah že čuti trde žulje trdega dela.
A njegovo srce je dobro in duša lepa.

»Gremo na Vrhé k Tonetu! Tam so že zrele cimbare*, oj tiste dobre
in sladke!« Deklici obe hkrati: »Ja, na Vrhé, na Vrhé!«

»Kakšne pa so cimbare? Jakec, povej,« vprašuje Nežika, drobno dekletce
osmih let, rdečih ličk, žarečih oči, radoznalega obraza. Micika — dekletce
devetih let — se poredno smehlja. Čudno se ji zdi, da Nežika ne pozna
dobrih cimbar. »Drobne, okrogle in sladke so kot sladkorčki; pri Tonetu
jih visi na drevesih, da je kaj. Tja, tja gremo, če nam oče ne zabranijo!«

Dom Micike in Jakca. Bela nizka hišica, malce ometana, s slamo krita,
stoji ob vznožju grička. Tu ima Nežika o počitnicah svoj paradíž. Mesto ni
imelo zelenih trav, ravnega in krivega drevja. Daleč, daleč so bili gozdovi,
in polja niso dišala in žarela za mestne otroke. A tu je bilo vse! Vse, kar
je pogrešalo žejno srce in željna duša. Bela hišica pod zelenim brdom, skriv-
nosten gozd, dišeče polje, rožnat travnik in tam zadaž — čisto zadaž visoko
pod modrim nebom — planine, s solncem oblite, s poletjem odete, z lepoto
posute.

Tu je bila njena obljubljena dežela, vesela Velika noč, srečni dom.
Mesto ji je bilo jetnišnica... Nič žarkov, nič gorkote, brez zelene trave,
brez pesmi škrjančka, brez vzklikov srca.

Tu je bila njena obljubljena dežela, pravljčni paradíž. V njem so ple-
sali palčki svoj čudežni ples. V temnih gozdovih so lomili škrateljčki visoke
smreke, česali bele breze, podirali močne bukve. Po beli cesti so ob jasnih
nočeh potresale bele vile dehteče cvetje, lovile zvezde nebeške v svoje deviške
dlani in pošiljale skozi nizka okenca siromašnih ljudi svoj zlati blagoslov.
Ob biserni vodi med krivimi vrbami in jelšami so se igrali otroci povodnega
moža, peli, plesali in vabili druge otroke v svoje povodne, leskeče gradove...

O kako lepo je bilo tu! A v mestu nič tako: sivi zidovi, mrzle ulice,
dušič zrak. Tu je lila lepota v dolgih žarkih raz nebo, vpletala zemljo v
svojo čudotvorno luč, grela srca, užigala duše otrok.

* Cimbare so češpljam podobni sadovi — samo, da so drobni in okrogli, a zelo
sladki. Dozore o Vel. Šmarnu. Op. pis.

Nežika je dobro čutila to lepoto, zato ji je bilo srce ob sami misli na stričev dom. Že gorko, in mlada duša kakor metuljček, kadar mu je odločeno, da prvič vzfrfota. »No otroci, kje ste zaostali?« — jih pozdravi gospodar na vežnem pragu. Nežika se odzove:

»Stric, stric, na Vrhé gremo, po cimbare sladke gremo, k Tonetu gremo na Vrhé.«

»Oho — oho, kdo vas bo pa vodil, vojska mala? Kdo?«

Nežika gleda okrog. Sama, osamljena stoji pred stričevo visoko postavo in sršočimi očmi. Jakec in Micika sta že odšla v hišo, boječa se hudega-dobrega očeta. Nežika gleda: oči se ji za hip potope v žalost, besedo je popila stričeva beseda.

Nežika gleda: nekaj čudnega se zgodi. Stričeve oči v prečudni luči zagoré, kota ustnic se razširita, in smeh mu huščne preko ust: »Le pojdite, otroci, in najejte se cimbar nebeško-dobrih, sladko-medenih!«

»Tra-la-la! Micika, Jakec na Vrhé, na Vrhé.« Oba hkratu stojita pri Nežiki.

Napotila se je troglava družbica na veselo-lepo pot. Kratka pot po solnčno-lepi cesti, pa jih je pozdravil gozd, objel in sprejel v svoj zeleni paradiž. Rjava veverica jim je pomigala z repkom: »K'si k'si!« Zlati kos je požvižgaval v grmičevju svoj »Oj kam pa, kam?« Sinička je pela svoj »Ci-ci-ci!« Slehera vejica je pela, slednji vrh vrel v življenju, v pesmi.

Za visokim, trhlím štorom je nekaj zašumelo.

»Gotovo je škratelček-zeleni, poredni, vedno nemirni?« pojasnjuje Nežika.

»Kaj še! Gozdni mož se je splašil, ker tako vpijemo,« poredno draži Jakec. »Pst, pst...«

Tiho so odbrzele mlade noge skozi skrivnostni gozd, boječ se plašnega gozdnega moža.

Pred njimi se zasveti sredi visoke zelene trave belo gospodarsko poslopje.

»Na Vrhéh smo.«

Toliko solnca je bilo skritega na tem kraju, da so jih zaščemele oči, in so lica še bolj pordela. Kakor da so se odprla vrata nebeška in so angelci iz svojih zlatih koškov spuščali cekine med zeleno travo in z bogatim sadjem obložena drevesa. Vse sama živa luč... In zadaj tam za skrivnostno temino gozdov so v drhteči luči molile planine.

Prikričali so romarji v belo hišo in ukradli njen lepi mir Tonetu — Jakčevemu bratu — in njegovi mladi ženici.

»Kje ste se pa vzeli, kričači? Samo kje?«

»I k tebi smo prišli, Tone! Tu nas imaš, k tvojim cimbarom smo prisopli v vas.«

»O, to pa to? Niso cimbare zrastle za vas, cvetele in rodile?«

O, pa Tone je dobra duša! Tri cajnice je poiskal v veži, jih pravično razdelil, in mala vojska se je zakadila na vrt za hišo, kjer so se modrile med zelenjem — sladkosti vseh sladkosti — cimbare.

Dekleti sta ostali pod drevesi, možaka¹ (saj je bil tudi Jakec že možak) pa na drevje.

Završale so veje, zapokalo deblo, in sladki sadovi so padali kakor toča po travi, po noskih, po glavicah, a mnogo jih je zdrknilo kar s peškami vred v Nežikin in Micikin želodček.

»O, kako so dobre! Tone in Jakec, kako, kako so dobre!« vzklika Nežika, Micika pa samo kima.

»Samo preveč ne hitita, če ne, se bo ta reč slabo končala,« svari Tone. Cajnice se polnijo ... Vse zvrhane se smejó pod drevesi. Sladak je bil opravek; komaj zmorejo roke težo do hiše.

V hiši na belo pogrjnjeni mizi diši malica ... Da ni bilo dobrih cimbar, oj, kako bi zdaj grizli in drobili zobje! A želodček ne more in noče sprejeti ničesar več.

Vsak svojo cajnico je še prejel v dar, in treba je bilo misliti na pot proti domu.

Globoke sence so ležale na vrtu. Dolina je že pila prvi pozdrav noči, in planine so rdele v skrivnostnem objemu večerne zarje.

»Pozdravljena, Tone in Lenka! Paradiž je na Vrhéh, in vse je tu kakor pesem božja.«

Noč je pripeljala romarje v hišico pod zelenim gričkom; misli in srca pa so ostala v beli hiši na Vrhéh.

Likovič Joža:

Barski učenik.

*Iz svetle, bele šole,
na vas ponosno zroče,
je čuti šolarje pojoče:
Oj, tam za goro ...*

*Mladostno stari učenik
na gosli lipove igrá,
klepetec v rebri vmes ragljá:
Oj, tam za goro ...*

*Lisjak za lazom bevska,
klepetec ropota nevgnano,
učitelj gosla, misli vdano:
Oj, tam za goro ...*

Maksimov:

Krt.

ametast kožušček nosim
kakor kak gospod,
pa po rovih za prigrizek
tekam svojo pot.

Kaj mi mari solnce vaše —
meni se blešči;
tudi v temi ob prigrizku
se lepo živi.

Včasih vendar še pokukam
malo iz prsti,
v strahu, da kak trdoglavec
name kje preži.

Čujem, da so kože naše
zdaj zelo v časteh —
in da ženske za kožuške
so si kar v laseh...

Včasih bil sem vam za škodo,
za korist sem zdaj;
kdaj resnico ste trdili —
kdo pové mi naj?

Mladinski novičar.

Ta grda togota! Za božič je dobil na Dunaju sedemletni deček v dar omarico s kamenčki, ki se iz njih lahko sestavi mala hišica. V družino je pa prišel na obisk deček-sorodnik, star komaj 10 let. Pa je že tako, da hudobec ne pusti niti otrok na miru. Mladiča sta se sprla. V prepiru je pograbil mlajši fantič kuhinjski nož, pa ga je vrgel proti onemu dečku s tako silo, da mu je prerezal trebuh. Pa ne samo malo, ampak tako, da so se videla čreva. Togotnež bo gotovo še okušal grenki kruh kaznjencev, če se ne bo premagoval.

Dobro je ukrenil. Ni še dolgo tega. V kamniških brdih je mala župnija, ki ima sila dobre ljudi. V neki številni družini je mater nenadoma zadela kap, da se je sesedla kakor mrtva. Doma je bil samo deček petih let in mlajši otročiči. Kaj stori brihtna glava? Kar v župnišče jo je udaril, četudi je bil le za silo oblečen, pa je zaklical: »Mama so umrli!« Mati takrat še ni bila umrla, pač pa čez teden dni. Vendar pa je bilo opozorilo dečkovo nujno in še pravočasno, da je župnik pohitel do bolnice ter ji podelil duhovno pomoč. Deček zasluži priznanje.

Posebna zabava. Hiemsko jezero na Bavarskem, ki pozimi tudi zamrzne, ima to posebnost, da pronicujejo iz njega modri močvirnati plini. Skozi ledeno skorjo pa lahko ne morejo. Nabirajo se tuintam v večji množini, razjedajo led in delajo luknjice v njem. Če pridejo razigrani dečki v bližino takih plinovitih zalog, ki še niso zvrtnale ledu, napravijo urno tak-le špektakel: Eden razseka brž led, drugi pa zažge plin, da prodre na dan mogočen vijoličast plamen. Ponoči delajo dečki s to igro velikanske bengalične ognje. To je takrat veselja med mladino!

Kaj takega pa še ne. Zgodilo se je že večkrat, da je prišel kakšen otrok slep na svet, a ne brez oči. Te dni je bil pa tam med trdimi Nemci v deželici Reuss (na Tirinškem) rojen otrok, ki je drugače zdrav in krepak, a nima niti sledu na glavi, kje bi morale biti oči. Revček bo vse življenje. Zahvalimo Boga za dar oči!

Gora, ki zlato bljuje. Lani uprav pred žetvijo se je zbudil ob Azovskem morju star ognjenik, ki je dolgo časa miroval. Kmetje so se bali za žetev, če jo pokrije gosti pepel, ki ga je ognjenik bruhal iz sebe. Toda ta pepel je bil kakor lesketajoč prah, ki ga je raznašal veter daleč naokrog. Ljudje so se prepričali, da je v pepelu polno zlatih zrn. Prej so se bali ognjenikovega bruhanja, zdaj so si pa želeli, naj bi bil še tako dober, da bi bruhal še dolgo dolgo. Toda bil je trmast in ni hotel več ustreči.

Ne gre na bolje. Radi bi zapisali kaj vzpodbudnega, radi bi pokazali vzore; toda kar je res zglednega in dobrega, se le preveč skriva. Takoj pa prodre v javnost vse, kar bi bilo sicer bolje, če bi se zakrilo s pozabljivostjo. Kar hočemo tu še enkrat naglasiti, je to-le: Vedno se je reklo, da je lenoba vseh grdob grdoba, da je slaba tovarišija slana, ki popari vse klice dobrega ter povzroča nevarno gnilobo; vedno so vsi pametni odgojitelji svarili pred pohujšljivim berivom, ki vbrizgava strup v mlada srca... Lahkomiselna mladina, ki ravna po svoji slabi pameti in sledi grešnim nagibom, se za dobrohoteča navodila nič ne briga. In posledice? V šoli nazadovanje — s slabim spričevalom; v srcu polom, v notranjosti težka vest. Mladega človeka, ki ne išče leka v molitvi, v zakramentih, ki nima več močne volje, da bi krenil nazaj, se poloti otožnost, obupnost, strah. Če ne dobi rešilnega angela, ki mu nudi roko v pomoč — se je bati najhujšega. Kako naj drugače razlagamo žalostne dogodke iz dijaških vrst, ki so o njih poročali zadnje dni časopisi!? Tam je izginil in pobegnil dijak. Vzrok: slabo spričevalo. Tu je segel sicer nadarjen učenec, sin ugledne družine po morilnem sredstvu — v obupu ali strahu! Kdo je kriv? Ozadje je temno! Zgoraj označene zablode se čedalje bolj množe ter tirajo mlada bitja v nesrečo! — O, ko bi mladina bolj upoštevala nasvete in navodila pravih, dobrih vzgojiteljev!

Zgodnja, neprostovoljna kópel. Dva vrhniška otroka bi se bila kmalu pone srečila. Početkom marca sta padla raz brv v vodo, in ta ju je nesla do bližnjih grabelj. Na srečo je opazil nezgodo neki mimoidoči delavec, pa je prestrašena otročiča še pravočasno spravil na suho. Brez dvoma bosta oba rešenca odslej kar moč previdna, kadar bosta hodila po takih potih.

Nekaj nezaslišanega. Če ima človek rad čedno, stanu primerno obleko, to še ni nič hudega. Vemo pa, da obleka ne naredi človeka. Glavno je, da je srce dobro in pošteno, in pa, da je v glavi kaj modrega. Gizdavost, ničemurnost, šopirnost in kar je temu podobnega, je pri pametnih ljudeh zaničevano. Pa je že tako, da v nekaterih družinah ne znajo zatreti v otrocih gizdavega plevela, marveč mu še prilivajo. To ima pa sila slabe posledice. Kako je prišlo, da se je sam končal v Novem Sadu neki deček zgolj radi tega, ker ni imel tako lepe obleke kot njegovi tovariši, ne moremo prav dognati. Vsekako je nezaslišano, da je kaj takega mogoče pri malem otroku. Ubogo revše! Če bi bil ta deček pomislil, da je največja in najdragocenejša lepota čistost in nedolžnost srca, bi mu kaj takega, kot je samomorilna misel, niti v glavo ne bilo padlo.

